

90. ROCZNICA BITWY POD CYCOWEM

2010

„Niech się zespoli w cudownej legendzie
ta Polska co była, ta Polska co będzie
w skrzydlatych ułanach Beliny”

(A. Oppman: „Ballada o ułanach Beliny)

Gmina Cyców

to prężnie rozwijająca się jednostka samorządowa. Zdecydowana większość mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa, ciekawostką są liczne gospodarstwa produkujące ekologiczną żywność.

Dodatkowym atutem jest położenie w krainie Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego. Już są i rozwijają się następne gospodarstwa agroturystyczne. Teren bogaty w zabudowę architektury i przyrody, ponad 50% obszaru Gminy to tereny chronionego krajobrazu.

Kopalnia w Stefanowie i jej perspektywy rozwoju zachęcają do osadnictwa. Wyznaczone są tereny budowlane w miejscowościach Cyców, Wólka Cycowska, Kopina, Świerszczów. Zarejestrowanych ponad 250 podmiotów gospodarczych zajmuje się obsługą ludności.

Co roku około połowy sierpnia odbywają się Dni Gminy Cyców, jednym z najważniejszych punktów programu jest część patriotyczna poświęcona bitwie cycowskiej. Zapraszamy do odwiedzania naszej Gminy bogatej w różnorakie atrakcje. Dodatkowe informacje www.ugcycow.pl

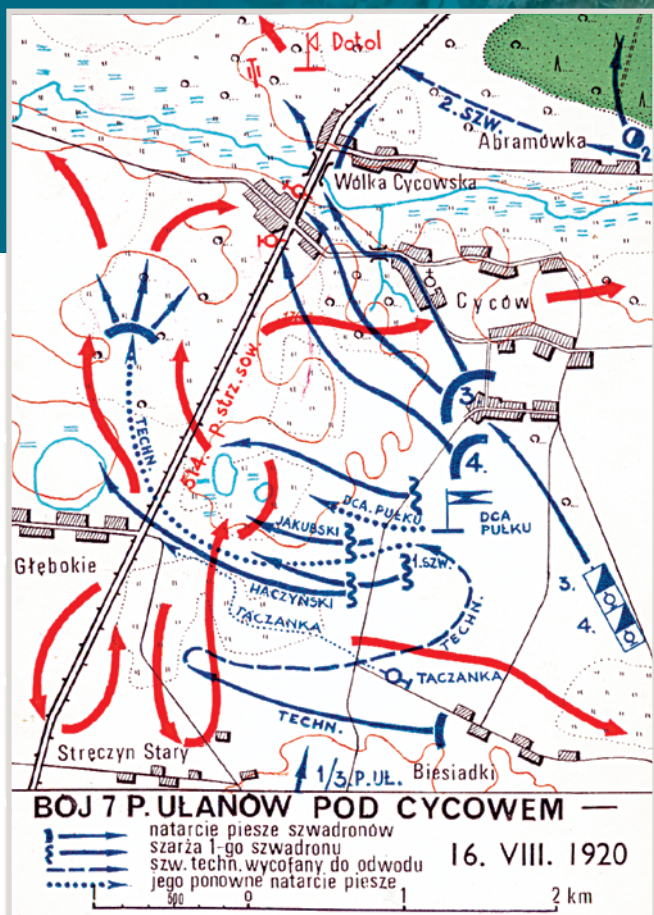
Gminny Dom Kultury w Cycowie

Most na rzece Świnka w pobliżu, którego rozebrała się bitwa w 1920 r.

„Odżywa wspomnień szereg długi.
Gdzie bój? Gdzie szarża ta szalona?
Gdzie krwi ułańskiej krasne strugi?”

(K. Przerwa-Tetmajer)

Obraz olejny, E. Masjasz: „7 Pułk Ułanów w bitwie Cycowskiej 16 VIII 1920”

O bitwie...

Co roku 16 sierpnia bezszelestnie odwraca się karta historii i w ten typowo sielski oraz spokojny krajobraz wpisuje się szcęk broni, tętent kopyt końskich, krótkie, zwięzłe rozkazy. To obchody kolejnych rocznic bitwy pod Cycowem, która rozegrała się na terenie naszej gminy w 1920 r., gdy Polska toczyła krwawą walkę o wschodnią granicę z oddziałami Armii Czerwonej. Bój pod Cycowem sprawił, że ta niewielka miejscowość chlubnie zapisała się w historii polskiego oręża i stała się powszechnie znana.

12 sierpnia 7 Pułk Ułanów Lubelskich pod dowództwem rotmistrza Zygmunta Piaseckiego dołączył w okolicach Rejowca do zreorganizowanej IV Brygady Jazdy podpułkownika Adama Nieniewskiego – Nałęczu. Tymczasem w okolice Cycowa dotarła brygada piechoty generała Dotola z Grupy Mozyrskiej, zmierzająca w kierunku Lublina celem jego zajęcia.

Już od świtu 15 sierpnia rozpoczęły się potyczki w okolicach Zabrodzia, a później Świerszczowa. 16 sierpnia bitwa przeniosła się w okolice Wólki Cycowskiej, Janowicy, Głębokiego, Bark. Piechota polska, mimo skutecznej obrony swoich pozycji, z trudem powstrzymywała ataki czerwononoarmistów. Zmierzające w kierunku Cycowa pułki – 3. oraz 7. – otrzymały rozkaz wsparcia batalionów kpt.

Cmentarz wojenny z lat 1915–1920

Mogiła ułanów poległych w bitwie na cmentarzu wojennym w Cycowie

Pomnik ku czci poległych w wojnie 1920 r.

Zajchowskiego: „Uderzyć głównymi siłami, 3 Pułkiem Ułanów i dwoma batalionami piechoty, wspartymi artylerią, od południa, wzdłuż szosy Trawniki – Cyców, skierować 7 Pułk Ułanów do pomocniczej akcji oskrzydającej, wzdłuż rzeki Świnka z kierunku Bekiesza”.

Natarcie 7 Pułku, przewidywane jako pomocnicze stało się natarciem głównym i decydującym o zwycięstwie brygady, która zmuszona do ciężkiej walki obronnej, nie mogła wykonać tego zadania. Niespodziewane uderzenie 7 Pułku pod dowództwem mjr. Z. Piaseckiego, a następnie szarża 1 szwadronu, przesądziły o rozbiu sił nieprzyjaciela i wyniku bitwy.

7 Pułk Ułanów stoczył wiele bitew, odniósł dużo zwycięstw uwiecznionych znacznie większymi zdobyczami, jednak bój ten dominuje nad innymi, bo zaistniał w momencie przełomowym, został stoczony w dniu wielkiego zrywu narodowego i żołnierskiego oraz bronił tak niedawno zdobytej niepodległości.

„Pułkownik podniósł rękę
i koniem okręcił,
I z palcami przy daszku skacze
w nurt pamięci...”

(T. Chrościelewski:
„Odmarsz 7 Pułku Ułanów”)

Gen. Zygmunt Piasecki – bohater bitwy cycowskiej

Życiorys mjr. Zygmunta Piaseckiego to egzemplifikacja losu Polaka – żołnierza, Polaka – patrioty, Polaka – tułacza lub wg Mickiewicza – pielgrzyma. A. Mickiewicz tak definiował to pojęcie: *„Każdy Polak w pielgrzymstwie nie nazywa się tułaczem, bo tułacz jest człowiek błędzący bez celu. [...] Polak nazywa się pielgrzymem, iż uczynił ślub wędrówki do ziemi świętej, Ojczyzny wolnej, ślubował wędrować póty, aż ją znajdzie”*. Zygmunt Piasecki (1893–1954), legionista Piłsudskiego, związany jest z Lubelszczyzną poprzez udział w walkach w czasie I wojny światowej, wojny z bolszewikami i kampanię wrześniową. Tu też założył swoją rodzinę. Urodził się w ziemiańskiej rodzinie w majątku Szafarnia, ob. woj. kujawsko-pomorskie. Po wybuchu I wojny światowej w sierpniu 1914 r. wstąpił do Legionów Polskich. Pod k. października 1918 r. wraz z grupą żołnierzy 1 pułku – Beliniaków przybył do Lublina i przystąpił do organizacji pułku kawalerii, który później otrzymał nazwę 7 Pułku Ułanów Lubelskich im. gen. Kazimierza Sosnkowskiego. W czasie bitwy warszawskiej 16.08. 1920 r. otrzymał stopień majora i został dowódcą 7 Pułku Ułanów, funkcję tę pełnił przez ok. 10 lat (7 VII 1920 – 29 III 1929).

Rok 1920. Ułani 7 Pułku prowadzą oddział Kozaków do niewoli

W kampanii wrześniowej 1939 r. już jako generał brygady dowodził Krakowską Brygadą Kawalerii. W bitwie tomaszowskiej (17. – 20.09) dostał się do niewoli niemieckiej i do 29 kwietnia 1945 r. przebywał w obozie jenieckim w Murnau. Po wyzwoleniu obozu przez wojska amerykańskie udał się do Włoch. Gdy jednak na skutek niejasności zarządzeń nie otrzymał przydziału służbowego, osiedlił się we Francji, w Nicei. Utrzymywał ściślejszy kontakt z odtworzonym (rozkaz z dn. 13.03.1944) w 2 Korpusie Polskim 7 Pułkiem Ułanów. W księdze pamiątkowej Pułku jako „Piasecki generał” w Grottamare 21 III 1946 r. napisał: *„Szczęśliwy jestem, widząc znów 7 Pułk Ułanów powołany do życia. Z istnieniem Pułku łączą się moje najgorętsze przeżycia, które zginęłyby dla mnie, gdyby Pułk miał nie istnieć. Odrodzonemu Pułkowi składam moje gorące życzenia sławy dla dobra Ojczyzny i w Jej służbie (...)*. Mimo ciężkich warunków bytowania i rozłąki z rodziną zachowuje do końca życia równowagę ducha i wiarę w odzyskanie wolności. Do *„ziemi świętej, Ojczyzny wolnej”* nie dane mu było wrócić. Zmarł w Nicei (styczeń 1954 r.). Zwłoki pogrzebano początkowo na cmentarzu w Repesoir, a następnie przeniesiono do kwatery wojskowych (Care Militaire) na cmentarzu Gancade.

Był odznaczony m.in. Orderem Virtuti Militari 5, 4 i 3 klasy (za wojnę polsko-bolszewicką), Krzyżem Niepodległości, trzykrotnie Krzyżem Walecznych, francuską Legią Honorową 5 klasy, Orderem Rumuńskiej Gwiazdy 4 kl., belgijskim Orderem Leopolda 5 kl., jugosłowiańskim Orderem Orła Białego 4 kl. i Medalem Waleczności.

„Ich pamięć wśród nas wiecznie żywa,
będziemy ją w swych sercach nieść, (...),
więc hołd bohaterom i cześć”.

(K. Przerwa – Tetmajer)

Tradycje 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Zespole Szkół z Oddziałami Integrycyjnymi im. 7 PUL w Cycowice

Zespół Szkół w Cycowicach przyjął imię, barwy i tradycje 7 Pułku Ułanów Lubelskich 23 czerwca 1992 r. Społeczność, wówczas jeszcze Szkoły Podstawowej, otrzymała sztandar, w którego wizerunku zawarte zostały elementy sztandaru 7 PUL.

Od tego momentu zajmuje on szczególne miejsce w wychowaniu patriotycznym młodzieży – jest obecny podczas wszystkich uroczystości szkolnych i pozaszkolnych.

Przekazanie tradycji i barw zrodziło się z inicjatywy Weteranów 7 PUL – płk. Witolda Szaniawskiego, płk. Aleksandra Bielaka i rtm. Aleksandra Onyszko – ludzi bezgranicznie oddanych sprawie, a później wiernym przyjaciółom szkoły.

Święto Pułku – dyrekcja szkoły i gen. T. Buk

Dzień Patrona w szkole

Wybór szkoły w Cycowie nie był przypadkowy. Inicjatorzy wierzyli, że jedynie młodzież ucząca się w miejscu największej chwały 7 Pułku, może stać się spadkobiercą jego pięknych tradycji. Pomyślność realizacji przedsięwzięć związanych z przyjęciem imienia możliwa była również dzięki postawie władz szkoły – dyrektora pana Zbigniewa Rutkowskiego i wicedyrektor pani Zofii Widzińskiej, którzy w środowisku lokalnym cieszyli się autorytetem oraz darem zjednywania sobie ludzi.

Wizyta oficerów 7 Dywizjonu Ułanów Lubelskich

Młodzież ZS w jednostce w Tomaszowie Mazowieckim

Głównym celem pracy nad przyjęciem za Patrona 7 PUL było przywrócenie Cycowowi chlubnej karty w ojczystej historii, upamiętnienie bitwy z 1920 r. z bolszewikami i poległych tutaj ułanów, a także kształtowanie postaw patriotycznych wśród młodzieży.

Uroczystość nadania stała się niezwykłym wydarzeniem. Na placu przy szkole odbył się apel poległych, a następnie podczas mszy polowej w intencji poległych i zmarłych żołnierzy 7 Pułku, wspólnie spotkali się weterani, ich rodziny, władze lokalne i wojewódzkie, duchowni, młodzież, nauczyciele oraz społeczeństwo Gminy Cyców.

Od tego wydarzenia, przez kolejne lata, społeczność szkoły wypracowała własne tradycje w oparciu o historię Patrona i przy nieocenionej pomocy jego przedstawicieli. Każdego roku w marcu, w dniu Święta Pułkowego, w szkole organizowany jest Dzień Patrona z szeregiem różnorodnych zadań, m.in. konkursem wiedzy o 7 Pułku.

Uczniowie uczestniczą w wycieczkach do miejsc pamięci Pułku, pielęgnują groby ułanów na cmentarzu wojennym w Cycowie, angażują się w pozyskiwanie i opracowywanie informacji o Patronie oraz współtworzą Szkolną Izbę Tradycji 7 Pułku – uroczyscie otwartą w 2005 r., podczas obchodów 85. rocznicy bitwy pod Cycowem.

W zakresie rozwijania tradycji 7 Pułku szkoła współpracuje z wieloma instytucjami i osobami prywatnymi. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje współpraca z 7 Dywizjonem Ułanów Lubelskich z Tomaszowa Mazowieckiego – jednostką, która w 1996 r. przyjęła barwy, tradycje i symbole nieistniejącego od 1939 r. 7 PUL. Młodzież kilkakrotnie gościła w jednostce, by poznać życie codzienne żołnierzy, uczestniczyła w ćwiczeniach poligonowych, a każdego roku przedstawiciele szkoły są zapraszani na Święto Pułku w Tomaszowie. Szkoła miała również przyjemność gościć kilkakrotnie w swoich murach dowództwo i żołnierzy z Tomaszowa.

Dzięki kontaktom z 7 Dywizjonem „duch kawalerii” zagościł w Cycowie na dobre. Co pięć lat uroczystości rocznicowe bitwy pod Cycowem uświetniają dowódcy i Kompania Honorowa z Tomaszowa Mazowieckiego.

Współpraca szkoły z jednostką i weteranami 7 Pułku przynosi pozytywne efekty wychowawcze w pracy z młodzieżą szkolną. Poznanie historii swojej „małej Ojczyzny” i jej bohaterów pozwala zatrzymać czas i ocalić od zapomnienia to, co najcenniejsze w życiu człowieka – własne korzenie.

Szkolna Izba Tradycji 7 Pułku Ułanów Lubelskich

Od 2005 r. w Zespole Szkół im. 7 PUL w Cycowie istnieje Szkolna Izba Tradycji 7 Pułku Ułanów Lubelskich, która pełni funkcję wychowawczą i edukacyjną dla młodzieży szkolnej oraz informacyjną dla tych wszystkich, którzy pragną poznać lokalną historię oraz dzieje bohaterskiego – 7 Pułku Ułanów.

Izbę tworzą dwie sale, podzielone tematycznie:

pierwsza (sala wystawowa) – historia bitwy pod Cycowem w 1920 r. oraz dzieje 7 Pułku Ułanów – plansze tematyczne poświęcone barwom i tradycji, dokumenty i zdjęcia pułku, jego żołnierzy i kadry oficerskiej oraz eksponaty, na które składają się odznaczenia, medale, elementy oporządzenia i uzbrojenia polskiego kawalerzysty. Wśród nich najcenniejsze to kompletne i oryginalne mundury ułańskie – płk. Aleksandra Bielaka oraz rtm. Aleksandra Onyszko;

druga (sala wykładowa) – plansze tematyczne i fotografie dokumentujące współpracę szkoły z 7 Dywizjonem Ułanów Lubelskich z Tomaszowa Mazowieckiego, zdjęcia z poligonów, odznaki pułkowe oraz różnorodne materiały przysłane przez żołnierzy z Iraku – pocztówki, listy, kroniki pobytu na misji. Całość uzupełniają dwa mundury polowe, noszone przez żołnierzy w jednostce oraz podczas misji w Iraku i Afganistanie, a także czasopisma kawaleryjskie i wszystkie ważniejsze publikacje dotyczące dziejów kawalerii polskiej na przestrzeni wieków.

Serdecznie zapraszamy do zapoznania się ze zbiorami Izby.

Na okładce: E. Mesjasz „7 Pułk Ułanów w bitwie Cycowskiej 16 VIII 1920”

Opracowanie tekstu: Violetta Marciniak, Zofia Szpetko

Oprac. na podst.: K. Szczypiński: Ułani lubelscy, Warszawa 2008, Generacja polska, t. II, Popularny słownik biograficzny, Pruszków 2001.

Zdjęcia: Paweł Enskajt i Tomasz Cybulski

Nakład: 4000 egz.

© Starostwo Powiatowe w Łęcznej, Łęczna 2010

Projekt graficzny, druk i oprawa: Dimograf Sp. z o.o., ul. Legionów 83, 43-300 Bielsko-Biała

Publikacja wydana na zlecenie Powiatu
łęczyńskiego oraz Gminy Cyców
w ramach projektu „Magia miejsc
– promocja walorów turystycznych
Lubelszczyzny”

www.powiatleczynski.pl

Twój pomysł, europejskie pieniądze

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

WOJEWÓDZTWO
LUBELSKIE

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja współfinansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007–2013

INFORMACJE TELEADRESOWE

Urząd Gminy w Cycowie

ul. Chełmska 42, tel. (82) 567 70 03, fax: (82) 567 72 00

e-mail: cycow_g_s@woi.lublin.pl, www.ugcycow.pl

PLACÓWKI OŚWIATOWE

- Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Cycowie
tel. (82) 567 70 09, fax: (82) 567 75 00, e-mail: zs_cycow@op.pl, www.zs-cycow.republika.pl
- Szkoła Podstawowa
- Gimnazjum Publiczne
- Przedszkole Samorządowe
- Szkoła Filialna w Bekieszy, tel. (82) 567 74 60
- Szkoła Filialna w Świerszczowie, tel. (82) 567 83 53, e-mail: szkolaswierszczow@op.pl
- Szkoła Podstawowa w Garbatówce, tel. (82) 567 83 93, e-mail: garbatowka@wp.pl
- Szkoła Podstawowa Nr 1 w Głębokiem, tel. (82) 567 70 02, e-mail: spnr1glebokie@wp.pl
www.spglebokie1.edupage.org
- Szkoła Podstawowa w Malinówce, tel. (82) 567 70 93, e-mail: andrzej.n.malinowka@interia.pl
- Szkoła Podstawowa w Stawku, tel. (82) 567 70 44, e-mail: spstawek@poczta.onet.pl
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Janowicy, tel./fax: (82) 567 70 64, e-mail: wtz.janowica-leczna@psouu.org.pl
wtzjanowica@gmail.com
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podgłębokiem, tel. (82) 567 70 47

INSTYTUCJE KULTURALNE I ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

- Gminny Dom Kultury w Cycowie, tel. 667 71 78 17
- Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie, tel. (82) 577 70 97, e-mail: gbp.cycow@poczta.fm
- Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Stawku
- Świetlica Wiejska: w Barkach, w Bekieszy, w Janowicy, w Kopinie, w Nowym Stręczynie, w Stawku, w Świerszczowie
- Wiejski Dom Kultury w Garbatówce
- Ludowy Klub Sportowy „BŁĘKIT” Cyców
- Klub Abstynenta „AROKA” w Cycowie
- Fundacja Lokalna Grupa Działania „LIDERZY POLESIA”, e-mail: fundacja@liderzypolesia.eu, www.liderzypolesia.eu
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Cycowskiej, e-mail: tmzc2009@interia.pl
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi i Lokalnej Społeczności
- „JESTEŚMY SOBIE ZAWSZE POTRZEBNI” w Stawku
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Oświaty i Kultury Wiejskiej „JESTEŚMY RAZEM” w Garbatówce
- Uczniowski Klub Sportowy „AMATOR” w Cycowie
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Polesie”, tel./fax: (82) 567 76 75, e-mail: biuro@lgdpolesie.pl
www.lgdpolesie.pl
- Stowarzyszenie „MOŻESZ OSIĄGNAĆ WIĘCEJ” w Głębokiem
- Stowarzyszenie Ochotniczych Straży Pożarnych to jednostki: Cyców, Bekiesza, Garbatówka, Głębokie, Janowica, Malinówka, Nowy Stręczyn, Świerszczów, Zaróbka
- Klub Integracji Społecznej, tel. (82) 567 70 03